[2024] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 818 : 2024 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 713

ਸ਼ੂਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ

ਬਨਾਮ

ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ

(2013 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 249)

20 ਸਤੰਬਰ 2024

[ਜੇ.ਬੀ. ਪਾਰਦੀਵਾਲਾ ਅਤੇ ਮਨੋਜ ਮਿਸ਼ਰਾ, *ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁੱਦਾ

ਜੇਕਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਧਾਰਾ .ਐਸ.304- ਬੀ ਅਤੇ 498- ਏ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ-ਨੂੰਹ ਦੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਅਤੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਹੈੱਡਨੋਟ

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 - ਐਸ ਐਸ.304- ਬੀ ਅਤੇ 498- ਏ - ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 – ਐਸ .113- ਬੀ - ਦਾਜ ਕਾਰਨ ਮੌਤ - ਧਾਰਾ .113- ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਜ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ - ਵਿਆਹ ਦੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਪੀੜਤ-ਨੂੰਹ ਦੀ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸੜਨ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ - ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਐਫਆਈਆਰ ਕਿ ਉਸਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ-ਸਹੁਰੇ ਅਤੇ ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਤੰਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਧਾਰਾ 304- ਬੀ ਅਤੇ 498- ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਧਾਰਾ 304- ਬੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ 10 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ 7 ਸਾਲ ਆਰ.ਆਈ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 498- ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ 1 ਸਾਲ ਆਰ.ਆਈ. ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ - ਜਾਇਜ਼ਤਾ:

ਆਯੋਜਿਤ: ਸਬੂਤ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗਤਾ/ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਕੱਢਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਬੂਤ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਭਾਰ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਸਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਦਾਜ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ, ਅਰਥਾਤ ਦਾਜ ਦੀ ਕੋਈ ਮੰਗ, ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ - ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਯੋਗ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਾੜਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਜੋ ਕਿ ਸਵੈ-ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਸੱਟ ਲੱਗ ਵਿਰੁੱਧ ਇਸਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਦਾਜ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ, ਅਰਥਾਤ ਦਾਜ ਦੀ ਕੋਈ ਮੰਗ, ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ - ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ

---

*ਲੇਖਕ

ਸ਼ੂਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਉਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ

ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਯੋਗ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਾੜਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਜੋ ਕਿ ਸਵੈ-ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਸੱਟ ਲੱਗੀ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ - ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੌਤ ਸ਼ਾਇਦ ਆਤਮਘਾਤੀ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ .304- ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪਾਏਗਾ ਜੇਕਰ ਦਾਜ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਤੱਤ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਸਾਬਤ - ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ/ਬੇਰਹਿਮੀ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ - ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਪੋਸਟਿੰਗ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਦਾਸ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਫੋਟੋ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਨਬੀ ਮਰਦ ਨਾਲ ਇਕੱਲਾ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ - ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਦਾਜ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਤਾਂ 1872 ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਧਾਰਨਾ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਧਾਰਾ ਐਸ..304- ਬੀ ਅਤੇ 498- ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ - ਧਾਰਾ ਐਸ..304- ਬੀ ਅਤੇ 498- ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 14 ਤੋਂ 19]

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 - ਧਾਰਾ 304 - ਦਾਜ ਮੌਤ - 'ਦਾਜ ਮੌਤ' ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਤੱਤ, ਧਾਰਾ 304-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ - ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 12]

ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 - ਧਾਰਾ 113-ਬੀ - ਦਾਜ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਅਨੁਮਾਨ - ਜਦੋਂ:
ਆਯੋਜਿਤ: ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ .304- ਬੀ ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ 'ਦਾਜ ਮੌਤ' ਦੇ ਸਾਰੇ ਤੱਤ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 113-ਬੀ ਅਧੀਨ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਉਠਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ 'ਦਾਜ ਮੌਤ' ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ - ਧਾਰਾ 113- ਬੀ ਅਧੀਨ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਦਾਜ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੰਗ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੇਰਹਿਮੀ, ਜਾਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 'ਦਾਜ ਮੌਤ' ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ 'ਦਾਜ ਮੌਤ' ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਦੋਂ 'ਦਾਜ ਮੌਤ' ਦੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਸਬੂਤ ਦੇ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ 'ਦਾਜ ਮੌਤ' ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ 'ਤੇ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 12,13]

ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860; ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872; ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ, 1973; ਦਾਜ ਮਨਾਹੀ ਐਕਟ, 1961.

ਕੀਵਰਡਸ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਦਾਜ ਕਾਰਨ ਮੌਤ; ਦਾਜ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਅਨੁਮਾਨ; ਆਮ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ; ਵਿਆਹ ਦੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ; ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ; ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਮੌਤ; ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗਤਾ; ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ

ਸਵੀਕਾਰਯੋਗਤਾ/ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ; ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ; ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ; ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ/ਬੇਰਹਿਮੀ; ਦਾਜ ਖਾਣ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ; ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਧਾਰਾ 113-ਬੀ ਅਧੀਨ ਅਨੁਮਾਨ; ਧਾਰਾ 304-ਬੀ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ 'ਦਾਜ ਕਾਰਨ ਮੌਤ' ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ; ਦਾਜ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਅਨੁਮਾਨ; ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਆਮ ਨਿਯਮ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2013 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 249.

2010 ਦੇ ਸੀ.ਆਰ.ਐਲ.ਏ. ਨੰਬਰ 87 ਵਿੱਚ ਨੈਨੀਤਾਲ ਵਿਖੇ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 26.04.2012 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ

ਏ.ਪੀ. ਮੋਹੰਤੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਅਕਸ਼ਤ ਕੁਮਾਰ, ਅਜੈ ਬਹੁਗੁਣਾ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਵੱਲੋਂ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਹੁਕਮ

ਨਿਰਣਾ

ਮਨੋਜ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਜੇ.

1.ਇਹ ਅਪੀਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ [1]ਦੇ 26.04.2012 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਤਹਿਤ, ਧਾਰਾ 304- ਬੀ ਅਤੇ 498- ਏ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ.[2] ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਅਪੀਲ[3] ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ[4] ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 304- ਬੀ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ 10 ਸਾਲ ਤੋਂ 7 ਸਾਲ ਆਰ.ਆਈ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 498- ਏ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ.[4] ਦੇ ਤਹਿਤ 1 ਸਾਲ ਆਰ.ਆਈ. ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਤੱਥ ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ

2. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮ੍ਰਿਤਕ (ਨੀਲਮ) ਦੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਸਹੁਰਾ ਅਤੇ ਸੱਸ ਹਨ, ਜੋ ਸ਼ੰਕਰ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਅਤੇ ਸਰੋਜਨੀ ਦੇਵੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2) ਦੀ ਧੀ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਵਿਆਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ) ਨਾਲ 1.03.2006 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ। 30.12.2006 ਨੂੰ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਬੱਚੇ ਦਾ ਨਾਮਕਰਨ ਸਮਾਰੋਹ 11.01.2007 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 17.01.2007 ਨੂੰ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਉਸਦੇ ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਸੜਨ ਕਾਰਨ ਹੋਈ। ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ, ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਇੱਕ ਪਹਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ

---

[1] ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੈਨੀਤਾਲ ਵਿਖੇ

[2] ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860

[3] ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 87 ਆਫ 2010

[4] ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਪੌੜੀ ਘਰਵਾਲ

ਰਿਪੋਰਟ (ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਕਾ-1) ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ - ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਦੇ ਨਾਲ 4.1.2007 ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਵਿਆਹ ਘਰ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਹੁਰੇ, ਸੱਸ, ਜੀਜਾ (ਭਾਵ, ਪਤੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ - ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ) ਅਤੇ ਭਰਜਾਈ (ਪਤੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦੀ ਪਤਨੀ - ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ) ਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬੱਚੇ ਦੇ ਨਾਮਕਰਨ ਸਮਾਰੋਹ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਅਤੇ 50,000/- ਰੁਪਏ ਨਕਦ ਦੇਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-2 11.01.2007 ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਵਿਆਹ ਘਰ ਗਏ, ਤਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਅਤੇ ਨਕਦੀ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਅਸਮਰੱਥਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ, ਜਿਸਨੂੰ 2007 ਦੇ ਕੇਸ ਅਪਰਾਧ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਥਾਣਾ ਲੰਗੂਰ ਵਾਲਾ-2, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੌੜੀ ਗੜ੍ਹਵਾਲ ਵਿਖੇ ਧਾਰਾ 304-ਬੀ, 498-ਏ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਤੇ ਧਾਰਾ 3/4 ਦਾਜ ਮਨਾਹੀ ਐਕਟ, 1961 ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ੀਆਂ, ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਪਤੀ) ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ 'ਤੇ 2007 ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨੰਬਰ 25 ਵਿੱਚ ਸੈਸ਼ਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨੰਬਰ 25 ਵਿੱਚ ਪੌੜੀ ਗੜ੍ਹਵਾਲ ਦੀ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਠੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

3. ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ 7 ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-1 (ਪਹਿਲਾ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ - ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਪਿਤਾ); ਪੀਡਬਲਯੂ-2 (ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਂ); ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-3 (ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਚਾਚਾ) ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਸਾਬਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮੰਗ ਕਾਰਨ ਉਦਾਸ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-4 ਉਹ ਡਾਕਟਰ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਮਾਰਟਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਾੜਨ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ। ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਚਚੇਰਾ ਭਰਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਦੇ ਨਾਲ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਜਾਂਚ ਗਵਾਹ ਵੀ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਉਹ ਪਟਵਾਰੀ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਜੀ.ਡੀ. ਐਂਟਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਲਈ ਭੇਜਣਾ। ਪੀਡਬਲਯੂ-7 ਨੇ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-7, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਪਈ ਸੀ।

4. ਧਾਰਾ 313 ਸੀਆਰਪੀਸੀ 6 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਮੰਨਿਆ:

(ਏ) ਵਿਆਹ ਦੀ ਹਕੀਕਤ;

---

5 ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ.

(ਬੀ) ਵਿਆਹ ਦੀ ਮਿਤੀ;
(ਸੀ) ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਦੀ ਮਿਤੀ;
(ਡੀ) ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ 04.01.2007 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧੀ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਉਸਦੇ ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਘਰ ਗਏ ਸਨ; ਅਤੇ
(ਈ) ਕਿ 11.01.2007 ਨੂੰ ਬੱਚੇ ਦੇ ਨਾਮਕਰਨ ਦੀ ਰਸਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।
ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਦਾਜ/ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ/50,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਨਕਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਭਾਵ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਪਤੀ) ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਉਦਾਸੀ ਕਾਰਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਕੁਆਰਟਰ ਅਲਾਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੀ ਇੱਕ ਅਜਨਬੀ ਮਰਦ ਨਾਲ ਫੋਟੋ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਲੱਕੜਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਨ ਗਿਆ ਸੀ।

ਦੋਸ਼ੀ ਸ਼ੂਰ ਸਿੰਘ (ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰ. 1 ਇੱਥੇ) ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਘਟਨਾ ਸਮੇਂ ਲੈਂਸਡਾਊਨ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਗੰਗੋਤਰੀ ਦੇਵੀ (ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰ. 2 ਇੱਥੇ) ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕੱਪੜੇ ਧੋਣ ਲਈ ਬਾਹਰ ਗਈ ਸੀ।

5. ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ 4 ਗਵਾਹਾਂ (ਡੀਡਬਲਯੂ-1 ਤੋਂ ਡੀਡਬਲਯੂ-4) ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਰੰਗੀਨ ਤਸਵੀਰਾਂ (ਐਕਸ ਖਾ -1 ਤੋਂ ਖਾ -6) ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ। ਡੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਘਾਹ ਅਤੇ ਲੱਕੜ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਸਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਮਰ ਜਾਵੇਗੀ। ਡੀਡਬਲਯੂ-2 ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 17.01.2007 ਦੀ ਸਵੇਰ (ਭਾਵ, ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ) ਉਸਨੇ ਸ਼ੂਰ ਸਿੰਘ (ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰ. 1 ਇੱਥੇ) ਨੂੰ ਲੈਂਸਡਾਊਨ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਡੀਡਬਲਯੂ-3 ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੁਪਹਿਰ 12.30 ਤੋਂ 1.00 ਵਜੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ। ਉਸਨੇ ਸ਼ੂਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰੋਂ ਧੂੰਆਂ ਨਿਕਲਦਾ ਦੇਖਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਉੱਥੇ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਸ਼ਟਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਸੜੀ ਹੋਈ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਗੰਗੋਤਰੀ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਗਿਆ ਜੋ ਪਾਣੀ ਦੇ ਖੂਹ ਦੇ ਕੋਲ ਕੱਪੜੇ ਧੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਡੀਡਬਲਯੂ-4 ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦੇ ਕੋਲ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਅਤੇ ਮਾਚਿਸ ਦਾ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਡੱਬਾ ਪਿਆ ਦੇਖਿਆ; ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਦੀ ਬਦਬੂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਸੀ।

6. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-1, ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਅਤੇ ਨਕਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਰੇਸ਼ਾਨ

---

6 ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ, 1973

ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 113- ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਨੁਮਾਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਜ ਲਈ ਮੌਤ, ਧਾਰਾ 304- ਬੀ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ, ਅਤੇ ਬੇਰਹਿਮੀ ਲਈ, ਧਾਰਾ 498- ਏ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

7. ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਸਨੇ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਅਪੀਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਅਤੇ ਸੱਸ ਦੁਆਰਾ ਹੈ।

8. ਅਸੀਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਘੋਖਿਆ ਹੈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ(ਆਂ) ਵੱਲੋਂ ਬੇਨਤੀਆਂ

9. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ:

(i) ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਸੜਨ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਸੱਟ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਘਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਬੂਤ ਦਿਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੌਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਧੂੰਆਂ ਨਿਕਲਦਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਗਵਾਹ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਸੜੀ ਹੋਈ ਲਾਸ਼ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਪਈ ਵੇਖੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੇ ਕਿ ਘਟਨਾ ਸਮੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਘਰ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਇਹ ਸਭ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਕਈ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(ii) ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਕਿ 4.1.2007 ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਤੋਂ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਅਤੇ ਨਕਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ।

(iii) ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਜਾਂ ਨਕਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਦਾਜ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ।

(iv) ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਭਾਰ ਅਤੇ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀਆਂ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-2, ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਘਰ ਗਏ ਸਨ, ਨੇ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੌਰਾਨ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੀ (ਭਾਵ,

ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੀ ਗਈ ਕਥਿਤ ਮੰਗ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਮਜ਼ਾਕ ਸਮਝਿਆ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

(v) ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਦਾ ਪਤੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਧਾਰਾ 313 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਨਾਖੁਸ਼ ਅਤੇ ਉਦਾਸ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕੁਆਰਟਰ ਅਲਾਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੁਝਾਅ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਇੱਕ ਭੌਤਿਕ ਸਥਿਤੀ ਸੀ ਜੋ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਦੇ ਸਖ਼ਤ ਕਦਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ।

(vi) ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਦੇ ਪਤੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਵੀ ਫਸਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਆਧਾਰ ਦੇ ਪੂਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਦੀ ਇੱਕ ਦੁਰਾਚਾਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ, ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਕੋਈ ਗਵਾਹ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(vii) ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 113- ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਨੁਮਾਨ ਸਿਰਫ਼ ਉਦੋਂ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦਾਜ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਦਾਜ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(viii) ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ:
(ਏ) ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਦਾਸ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਘਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ ਪਿਆ।
(ਬੀ.) ਇੱਕ ਫੋਟੋ (ਉਦਾਹਰਣ ਖਾ- 1) ਦੀ ਖੋਜ ਤੋਂ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਜਲਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਅਜਨਬੀ ਮਰਦ ਨਾਲ ਇਕੱਲਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਬੇਨਤੀਆਂ

10. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ (ਭਾਵ, ਉਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ) ਵੱਲੋਂ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

(i) ਪੀਡਬਲਯੂ-1, ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਸਾਰੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਬਾਰੇ ਇਕਸਾਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਅਤੇ 50,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਨਕਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਬੱਚੇ ਦੇ ਨਾਮਕਰਨ ਸਮਾਰੋਹ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਾਮਕਰਨ ਸਮਾਰੋਹ 11.01.2007 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ 17.01.2007 ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਬਿਆਨ ਉਸ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ।

(ii) ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਦਾਜ ਮੌਤ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਇੱਕ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ; ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਅਤੇ ਸੱਸ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਉਸੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਸੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸਨ।

(iii) ਫੋਟੋ (ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਖਾ -1) ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸਦੀ ਨਕਾਰਾਤਮਕਤਾ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਇਸ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਵੇ।
(iv) ਅਪੀਲ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਖੋਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਲਈ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ।

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ/ਚਰਚਾ

11. ਵਿਰੋਧੀ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਹਨ:
(ਏ) ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਵਿਆਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਇਆ ਸੀ;
(ਬੀ) ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾੜਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ;
(ਸੀ) ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਸਥਾਨ ਉਸਦਾ ਵਿਆਹੁਤਾ ਘਰ ਸੀ;
(ਡੀ) ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ 18 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ, ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਨੇ ਇੱਕ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ;
(ਈ) ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪੁਲਿਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਐਫਆਈਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ;

(ਐਫ) ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਦਾਜ, ਜਾਂ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ, ਜਾਂ ਨਕਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ; ਅਤੇ

(ਜੀ) ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕਾ 'ਤੇ ਦਾਜ, ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਜਾਂ ਨਕਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਸਰੀਰਕ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

12. ਧਾਰਾ 304- ਬੀ7 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ 'ਦਾਜ ਮੌਤ' ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ:

i. ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਦੀ ਮੌਤ ਕਿਸੇ ਸੜਨ ਜਾਂ ਸਰੀਰਕ ਸੱਟ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਆਮ ਹਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ;

ii. ਅਜਿਹੀ ਮੌਤ ਉਸਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ;

iii. ਅਜਿਹੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬੇਰਹਿਮੀ ਜਾਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ

iv. ਅਜਿਹੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਜਾਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾਜ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।
'ਆਮ ਹਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ' ਵਾਕੰਸ਼ ਇੰਨਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਆਤਮਘਾਤੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

---

7 ਧਾਰਾ 304-ਬੀ. ਦਾਜ ਕਾਰਨ ਮੌਤ। - (1) ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਦੀ ਮੌਤ ਕਿਸੇ ਸੜਨ ਜਾਂ ਸਰੀਰਕ ਸੱਟ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਮ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਜ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੰਗ ਲਈ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੇਰਹਿਮੀ ਜਾਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਜਿਹੀ ਮੌਤ ਨੂੰ 'ਦਾਜ ਕਾਰਨ ਮੌਤ' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਪਤੀ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਵਿਆਖਿਆ - ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, 'ਦਾਜ' ਦਾ ਉਹੀ ਅਰਥ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਦਾਜ ਮਨਾਹੀ ਐਕਟ, 1961 [28 ਆਫ਼ 1961] ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਵਿੱਚ ਹੈ

(2) ਜੋ ਕੋਈ ਦਾਜ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਜੋ ਉਮਰ ਕੈਦ ਤੱਕ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ।

13. ਜਦੋਂ 'ਦਾਜ ਮੌਤ' ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਤੱਤ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 113- ਬੀ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਉਠਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ 'ਦਾਜ ਮੌਤ' ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 113- ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਦਾਜ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੰਗ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੇਰਹਿਮੀ, ਜਾਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 'ਦਾਜ ਮੌਤ' ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ 'ਦਾਜ ਮੌਤ' ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਦੋਂ 'ਦਾਜ ਮੌਤ' ਦੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਸਬੂਤ ਦੇ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ 'ਦਾਜ ਮੌਤ' ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ 'ਤੇ ਹੈ।

14. ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਉਸਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਮ ਹਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ, ਦਾਜ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੰਗ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਜਾਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

15. ਪੀਡਬਲਯੂ-1, ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾਜ ਦੀ ਕੋਈ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਜਾਂ ਨਕਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, ਸਬੂਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ 4.1.2007 ਅਤੇ 11.1.2007 ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਨੂੰ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਅਤੇ ਨਕਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ, ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਮੰਗ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਜਨਮ 'ਤੇ ਜਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵਜੋਂ ਸੀ।

16. ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਸੁਣੇ-ਸੁਣੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੀ ਦੀ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਬੂਤ ਦੇ ਇੱਕ ਟੁਕੜੇ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗਤਾ ਅਤੇ

---

8 ਧਾਰਾ 113-ਬੀ. ਦਾਜ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਅਨੁਮਾਨ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਦੀ ਦਾਜ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਮੌਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਜ ਦੀ ਕਿਸੇ ਮੰਗ ਲਈ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੇਰਹਿਮੀ ਜਾਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਮੰਨ ਲਵੇਗੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਦਾਜ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ।- ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਦਾਜ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਮੌਤ ਦਾ ਉਹੀ ਅਰਥ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ [1860 ਦਾ 45) ਦੀ ਧਾਰਾ 304 ਕੈਪੀਟਲ ਬੀ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਸਵੀਕਾਰਯੋਗਤਾ/ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਅੰਤਰ ਕੱਢਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਬੂਤ ਦਾ ਇੱਕਟੁਕੜਾ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਭਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਸਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

17. ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ / ਨਕਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਮਜ਼ਾਕ ਵਜੋਂ ਲਿਆ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਾਪੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸਦੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਾ ਹੋਣ ਦੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਨੂੰ ਮਜ਼ਾਕ ਵਜੋਂ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਦੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਮੰਗ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਤੱਥ ਤੋਂ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਦੇ ਰੁਖ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੁਆਰਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਨੇ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਅਤੇ ਨਕਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਵੱਡਾ ਪੁੱਤਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੀ ਦੀ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਦਾਜ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਗੋਡੇ-ਝਟਕੇ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਦਾਜ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ, ਅਰਥਾਤ, ਦਾਜ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਮੰਗ, ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

18. ਨਿਰਸੰਦੇਹ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਸਾੜਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਜੋ ਕਿ ਸਵੈ-ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੌਤ ਸ਼ਾਇਦ ਆਤਮਘਾਤੀ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 304-ਬੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਦਾਜ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਤੱਤ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਥੇ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ/ਬੇਰਹਿਮੀ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਪਤੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਸੀ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 313 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਿਆਨ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕੁਆਰਟਰ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਦਾਸ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਇੱਕ ਫੋਟੋ (ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਖ 1), ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਪੁਰਸ਼ ਅਜਨਬੀ ਨਾਲ ਇਕੱਲਾ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਧਾਰਾ 313 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਫੋਟੋ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਦਾਜ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ, ਤਾਂ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 113-ਬੀ ਅਧੀਨ ਅਨੁਮਾਨ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਧਾਰਾ 304-ਬੀ ਅਤੇ 498-ਏ ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।

19. ਅਪੀਲ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 304-ਬੀ ਅਤੇ 498-ਏ ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਾਂਡ (ਜ਼) ਡਿਸਚਾਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

20. ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀ (ਜ਼), ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

†ਸਿਰਲੇਖ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ: ਨਿਧੀ ਜੈਨ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ